

Nyilas Atilla

Sakkvaktság

Szabolcsi Jánosnak

Ez legyen az utolsó, amit elfelejtek:
helyesen fölrakni a kezdőállást,
ahogy apa vagy nagypapa mutatta.
Egymással játszottak, apa ölében ültem,
ő jött, és kérdezték, mit kellene lépnie,
arra gondoltam, hogy csak nem a lóval
(sakk-bástyát lehetett volna adni vele),
ám nem mertem hangosan mondani.
Egy gyerek-sakk-könyv sokat segített.
Akkoriban még nem tudtam veszteni,
de sokszor lesöpörtem a bábukat!
A barátom gyengébben játszott nálam,
én meg rosszabbul pingpongoztam,
éveken át tartó versengésünkben
akkor kaptunk pontot, ha a másikat
abban vertük meg, amiben ő a jobb.
Egyszer, amikor kórházba kerültem,
ha jól emlékszem, fertőzőosztályra,
csak egy sakk-készletet vittem magammal,
boldogan hívtam ki sorra a betegeket.
Egy gimnáziumi barátom sakkszenvedélye
összekapcsolódott az *Equus* dráma irántival,
piedesztálra emelve a ló figuráját.
Nemzetközi mester magyartanárom
mutatott egy Emanuel Lasker-játszmát:
sötéttel magára engedte a másikat,
vállalva az elnyomatott helyzetet,
talán anyagi hátrányba is kerülve,
ahogy pillangó készülődik a bábban,
a tábla alján rendezgette sorait,
bevárta míg világos teljesen kitámad,
s akkor néhány váratlan húzással

fordított, mintha igaz lett volna a vád:
valóban hipnotizálta volna ellenfelét.
Diadalmas érzés volt megverni apámat,
nagyapával játszva viszont neki szurkoltam,
a táblára olykor a béke jelét vizionálva,
de hagyni azért nem hagytam magam.
Várnába igyekeztem autóstoppal,
a bolgár fiatalokkal, akik fölvettek
és vendégül láttak, nem volt közös nyelvünk,
egy sakkjátszmával vívtam ki elismerésüket.
Bányász koromban, munka után
egy térisakkozó-féle ellen álltam ki,
unikummal fényesítettem az elmém,
és nem hagytam beugratni magamat.
Szeretkezés után meztelenül sakkozni
egy öntudatos, szikrázó értelmű nővel
az egyik legerotikusabb élményem volt.
Mikor orosz szerelmem bolgár fiúja
szakításukkor Budapestre jött,
mert korábban nálam laktak néhány napig,
éjszakákon keresztül sakkoztam vele.
Ifjúkori nagy sorozatomban
éveken át nem vert meg senki sem.
Egyszer az egyik egyetemi társamnak
hosszasan magyaráztam a játékról,
figyelmesen hallgatott, mint Toldi,
aztán első néhány lépéséből kiderült,
hogy erősebb sakkozó lehet nálam,
összeszorított foggal küzdöttem,
és figyelmetlenségét kihasználva
sikerült alapsori mattot adnom –
„Sokat tanultam tőled”, szúrte le.
Egy másikat meg kitétték a kollégiumból,
odaköltözött az albérletembe,
és a vizsgaidőszakot arra használtuk,

hogy éjjel-nappal sakkcsatákat vívjunk.
Mikor aktívabb költővé váltam,
bele-belevettem a sakkot szövegbe,
„A király a rövid sánc mögött
egyetlen lépést tehet”: az öngyilkosság
bizonyos helyzetekben elkerülhetetlen,
„Paraszt felkelés, lóhalál, futótűz,
bástya sétány, vezéreszme, király”:
társadalmi fölfordulások mintázata.
Az autokráciáról való megfélelkezésé-
nt és alkotói vágyam kiéléseként
föllángolt gyerekkori sakkszenvedélyem.
A történelmi Magyarország iránti
nosztalgiam megszólaltatója:
„A sakktábla hatvannégy vármegyéje
csonkítatlan hazám”, a játszmát
mint életútmodellt mutatja föl:
„Ha sorra cseréljük le a bábukat,
egy picit előny óriásivá növekedhet.”
Egyszer strandon való alvásból ébredve
bocsátkoztam viadalba, és „a Vajáros
teljesen véletlenül megverte a Látót”.
A közelmúltig nem ismertem eléggé
a megnyitásokat, tulajdonképpen
Bobby Fischertől tanultam meg
rendesebben sakkozni, sorra lejátszván
csaknem minden föllelhető partiját.
Életem legnagyobb sakksikerét
hajdani magyartanárom ellen értem el,
szimultánt adott, világossal voltam,
és a szicíliai védelem általa igen kedvelt
Tajmanov–Basztrikov-változatát
harmincharmadik lépésem után föladta.
Számomra innen lefelé vezet az út.